

SPIRÁLA KLIMATICKÉ ZKÁZY

**DOPADY VELKOCHOVŮ NA
ZVÍŘATA, FARMÁŘE
I DOSTUPNOST POTRAVIN**

SOUHRN

Zpráva *Spirála klimatické zkázy* obsahuje jedenáct případových studií z Brazílie, Nigérie, USA, Vietnamu a několika evropských zemí, které ukazují temnou realitu: průmyslová živočišná výroba je uvězněna ve spirále klimatické katastrofy, kde je zároveň viníkem i obětí klimatických změn. Tyto studie společně odhalují obrovské škody, které extrémní počasí související s klimatickou krizí páchá na hospodářských zvířatech, lidech, živobytí zemědělců a bezpečnosti potravin. Celosvětově škody dosahují 143 miliard dolarů ročně (Newman & Noy 2023). Je alarmující, že tyto katastrofické události, jejichž významným původcem je průmyslová živočišná výroba, jsou kvůli klimatickým změnám stále častější.

Ačkoli globální údaje o celkovém počtu hospodářských zvířat postižených těmito typy událostí nejsou k dispozici, jen během těchto jedenácti incidentů zahynulo více než 14,8 milionu zvířat, včetně drůbeže, ryb, skotu a prasat. Je to pouze zlomek z celkového počtu zvířat, která jsou pravděpodobně každoročně postižena na celém světě. Četnost extrémních povětrnostních událostí se od 70. let 20. století čtyřnásobně zvýšila (FAO, 2023). Lze tedy předpokládat, že bez okamžitých opatření počet obětí mezi hospodářskými zvířaty výrazně vzroste.

Od vln veder ve Velké Británii, České republice a Polsku po hurikány v USA, povodně v Itálii, Brazílii a v celé Evropě, Asii a Africe – žádná část světa není imunní vůči účinkům extrémního počasí a následky jsou závažné. Ve zprávě jsou popsány tyto klimatické katastrofy:

- **Brazílie, květen 2024:** Povodně zabily 1,2 milionu kusů drůbeže, 14 000 kusů skotu a 14 000 prasat.
- **Velká Británie, 2022:** Vlna veder zabila 18 500 kuřat během přepravy.
- **Vietnam, 2024:** Tajfun usmrtil 5,75 milionu drůbeže, 44 556 kusů skotu a tisíce prasat.
- **Francie, 2022:** přibližně 750 000 zvířat uhynulo na 126 farmách během červencové vlny veder.
- **USA, 2024:** Hurikán Helene zabil 5 milionů kuřat v jediném americkém státě.
- **Nizozemsko, 2019:** odhadem 163 000 zvířat podlehl tepelnému stresu.

Uvedené příklady dokazují, že je nutné, aby vlády přijaly urgentní opatření ke snížení dopadu velkochovu zvířat na změnu klimatu a odklonily se od této destruktivní cesty. Transformace potravinového systému je nezbytná. Pouze holistický přístup, který uznává vnitřní souvislosti mezi zdravím zvířat, lidí a planety, vytvoří udržitelnou a humánní budoucnost. Zemědělci musí být podporováni, aby přešli od průmyslové živočišné výroby k postupům šetrnějším ke klimatu a přírodě. Vlády potřebují funkční řešení pro transformaci potravinového systému založená na „zmírňování“ a „adaptaci“, která mohou chránit lidi a zvířata před katastrofami způsobenými změnou klimatu a v konečném důsledku zachránit náš svět.

Přehodnocení našeho globálního potravinového systému – jak chováme zvířata a co jíme – je klíčové nejen pro snížení emisí skleníkových plynů (GHG), ale také pro dosažení cílů udržitelného rozvoje (SDGS) a globálních cílů v oblasti biologické rozmanitosti.

Celosvětově jsou potravinové systémy zodpovědné za jednu třetinu celkových emisí skleníkových plynů (Crippa et al., 2021). Organizace Compassion in World Farming uvedla, že odvětví chovu hospodářských zvířat – dominované průmyslovými velkochovy – zahrnuje 95 miliard suchozemských zvířat a produkuje více přímých emisí skleníkových plynů než všechna letadla, vlaky a automobily na světě dohromady.

© Jo-Anne McArthur/ We Animals

Protesty před sídlem Ministerstva životního prostředí, rybolovu a venkova v Londýně.

Prasata za drátěným plotem, uvězněná v povodni, která zasáhla italský region.

© Stefano Belacchi/Essere Animali/We Animals

Pokud bude poptávka po mase pokračovat současným tempem, mohl by tento sektor do roku 2100 přispět k oteplení o téměř 1 °C (Ivanovich et al., 2023). To téměř znemožňuje splnění cíle Pařížské dohody týkajícího se oteplení o 1,5 °C (Tian et al., 2020) a zvyšuje to pravděpodobnost katastrof souvisejících se změnou klimatu. Zvyšuje to také riziko překročení planetárních hranic.

Extrémní povětrnostní jevy, včetně povodní, extrémních veder, sucha a cyklónů, každoročně vážně ovlivňují životy a potravinovou bezpečnost milionů lidí. Ničí úrodu a zabíjejí hospodářská zvířata nebo jim způsobují vážná zranění a nemoci.

Zpráva stručně zkoumá některé z různých přístupů, které jsou vzájemně propojené a jsou potřebné k řešení klimatické krize – zmírňování, transformace potravinových systémů a adaptaci.

Zmírňování řeší klimatické změny u jejich kořenů. Program OSN pro životní prostředí (UNEP) tvrdí, že jedním z nejúčinnějších způsobů, jak zabránit globálnímu oteplení o 0,3 °C, je soustředit se na snižování emisí metanu.

Transformace potravinových systémů vyžaduje integrovaný přístup „Jedno zdraví“, který řeší vzájemnou provázanost lidského zdraví a blahobytu, zdraví a welfare zvířat a životního prostředí, včetně bezpečných biofyzikálních podmínek nezbytných pro život na Zemi.

Potravinářský průmysl prosazuje jako řešení „udržitelnou intenzifikaci“, avšak tyto systémy nefungují a dále ohrožují bezpečnost potravin, welfare zvířat, životní prostředí a lidské zdraví. Transformace potravinových systémů musí být uznána jako základní pilíř globálních opatření v oblasti klimatu. Nízkouhlíkové zemědělské

postupy, jako je agrolesnictví, regenerativní zemědělství a systémy lesního pastevectví, jsou nejen lepší pro welfare zvířat, ale také zlepšují biodiverzitu, jsou lepší pro životní prostředí a odolnější vůči extrémním povětrnostním podmínkám.

Adaptace zahrnuje přizpůsobení zemědělské praxe tak, aby bylo možné se vyrovnat s očekávanými dopady změny klimatu. To může zahrnovat jednoduché a často lokalizované strategie, jako je poskytování více stínu, vody a lépe větraných přístřešků pro zvířata chovaná v extenzivním režimu v oblastech postižených horkem. V širším měřítku může adaptace zahrnovat regenerativní zemědělské postupy, které také pomáhají zmírňovat změnu klimatu.

Zpráva *Spirála klimatické zkázy* představuje, jak snížení spotřeby masa – zejména na severní polokouli – bude mít největší dopad na snížení emisí skleníkových plynů z živočišné výroby. Zdravější strava založená více na rostlinných produktech je zásadní pro ochranu lidí a naší planety. Díky globálnímu přijetí regenerativních zemědělských postupů lze nakrmit až deset miliard lidí – o dvě miliardy více než v současné době.

Země, které hodnotí svůj přínos k dosažení klimatických cílů a pracují na změně potravinových systémů, se musí zavázat k ambiciózním a měřitelným opatřením v oblasti potravin. Ta by měla odrážet klíčovou roli potravinových systémů při dosahování cílů v oblasti ochrany klimatu, přírody a zdraví.

Bez těchto závazků pravděpodobně dojde k selhání Pařížské dohody a překročení planetárních hranic. To povede k závažnějším a častějším klimatickým katastrofám a k ještě většímu ohrožení lidí, zvířat a biologické rozmanitosti naší planety.

Integrovaná opatření v oblasti zmírňování dopadů a adaptace, která by měly vlády přijmout:

- **Podpora zemědělců při přechodu od intenzivního zemědělství k systémům šetrným ke klimatu a přírodě, které produkují potraviny v rámci planetárních mezí. To zahrnuje přesměrování veřejné podpory směrem k agroekologickým a regenerativním systémům, které upřednostňují pěstování luštěnin, celozrnných obilovin, ovoce, zeleniny a ořechů, a také k chovu zvířat s vyšší úrovní welfare a pozitivním dopadem na přírodu.** Tyto systémy podporují zmírňování dopadů i adaptaci na změnu klimatu, zvyšují odolnost životního prostředí a zlepšují životní pohodu zvířat. Vlády by měly poskytovat školení, finanční a technickou podporu, aby usnadnily přechod od intenzivních systémů k regenerativním a agroekologickým praktikám.
- **Stanovení jasných cílů pro snižování spotřeby živočišných produktů v populacích s vysokou spotřebou a přechod na stravu bohatou na rostlinné potraviny.** Tyto cíle by měly být v souladu s Pařížskou dohodou, Kchun-mingsko-montrealským globálním rámcem pro biologickou rozmanitost (GBF) a Cíli udržitelného rozvoje OSN. Měly by být podpořeny komplexní transformační strategií nebo akčním plánem pro potravinovou politiku, koordinovaným napříč vládními resorty. Tyto strategie mohou zahrnovat aktualizaci výživových doporučení, veřejné informační kampaně a zavádění programů ve školách a institucích. Cílem je inspirovat a umožnit jednotlivcům, komunitám i organizacím dosáhnout stanovených redukčních cílů.
- **Pomoc zemědělcům s přípravou na klimatické katastrofy.** Vlády by měly zajistit, aby všichni chovatelé zvířat a drobní zemědělci měli přístup k systémům včasného varování a klimaticky odolné infrastruktuře, která ochrání zvířata i komunity. Investice by měly směřovat k podpoře agroekologických a regenerativních praktik, které podporují jak zmírňování dopadů, tak adaptaci. Zemědělci by měli dostat podporu při tvorbě hodnocení rizik a nouzových plánů, včetně zásob krmiva, léků a přístřeší pro zvířata.
- **Zajištění financování a realizace adaptačních strategií zejména pro země globálního Jihu.** Tyto strategie by měly být průběžně monitorovány, aby zůstaly účinné. Vlády by měly zahrnout opatření pro zmírňování dopadů a adaptaci v živočišné výrobě do svých vnitrostátně stanovených příspěvků (NDCs), což v současnosti činí jen několik málo států (Dittmer et al., 2024).
- **Přijetí směrnic a/nebo legislativních reforem na ochranu welfare zvířat během klimatických katastrof a extrémního počasí, aby se předešlo jejich utrpení.** Tato opatření zároveň přispějí k ochraně potravinové bezpečnosti a obživy obyvatel.

Text celé zprávy v angličtině najdete zde.